

Systemy ETICS – nowe wymagania prawne na tle realiów rynkowych

Istniejące od lat problemy prawne i aprobacyjne dodatkowo pogłębiło wprowadzenie rozporządzenia nr 305. Zmiany w systemie prawnym obowiązujące od 1 lipca 2013 roku implikują pewne utrudnienia dla systemodawców, wśród których należy wymienić min.:

- a) **równoległe funkcjonowanie deklaracji właściwości użytkowych oraz krajowych deklaracji zgodności** co wynika z niedostosowania systemu krajowego (ustawa o wyrobach budowlanych z dn. 16 kwietnia 2004 roku wraz z późniejszymi zmianami) do przepisów rozporządzenia nr 305. Fakt posiadania przez producenta dla podobnych zestawów wyrobów równoległe Europejskiej Aprobataj Technicznej oraz krajowej Aprobataj Technicznej powoduje konieczność utrzymania dwóch zasadniczo różnych form dokumentów deklaracyjnych,
- b) **dualizm oznakowań w przypadku gdy produkt wchodzi w skład różnych aprobat technicznych** (typowym przykładem może być preparat gruntujący wykorzystywany w różnych zestawach wyrobów), **w tym europejskich i krajowych**. W oparciu o rozporządzenie nr 305 oraz ustawę o wyrobach budowlanych, istnieje z jednej strony formalny wymóg oznakowania wyrobu znakiem „CE” z drugiej zaś znakiem „B” zgodnie z odpowiadającym dokumentem odniesienia. Takie rozwiązanie formalnie jest jednak sprzeczne z art. 8, pkt. 3 rozporządzenia nr 305, zgodnie z którym „oznakowanie „CE” powinno być jedynym oznakowaniem potwierdzającym zgodność wyrobu budowlanego z deklarowanymi właściwościami użytkowymi w odniesieniu do jego zasadniczych charakterystyk (...)”. I dalej: „państwa członkowskie nie wprowadzają zatem do środków krajowych żadnych odniesień lub wycofują z nich wszelkie odniesienia do innego niż oznakowanie „CE” oznakowania potwierdzającego zgodność z deklarowanymi właściwościami użytkowymi w odniesieniu do zasadniczych charakterystyk objętych normą zharmonizowaną”,
- c) **wprowadzenie wymaganych właściwości użytkowych na opakowania produktów w przypadku gdy wchodzi one w skład zestawu wyrobów**: w odniesieniu do deklaracji właściwości użytkowych (rozporządzenie nr 305, art. 4, pkt. 2) nowa regulacja wnosi wymóg: „jeżeli wyrób budowlany objęty jest normą zharmonizowaną lub jest zgodny z wydana dla niego europejska ocena techniczną, informacje w każdej formie o jego właściwościach użytkowych w odniesieniu do zasadniczych charakterystyk, jak określono w mającej zastosowanie zharmonizowanej specyfikacji technicznej, można podać wyłącznie, o ile zostały włączone do deklaracji właściwości użytkowych i w niej wyszczególnione (...)”. O ile nie budzi on zastrzeżeń w przypadku wyrobów budowlanych, dla których liczba wymaganych właściwości użytkowych jest ograniczona, o tyle w przypadku zestawów wyrobów rozrasta się ona w zależności od jego złożoności i ilości systemów w których dany produkt występuje, nawet do kilku/kilkunastu stron maszynopisu. Wartości te muszą być wprowadzone do deklaracji właściwości użytkowych (zgodnie z art.6, pkt. 3b, 3g oraz art. 9, pkt. 2) oraz umieszczone na opakowaniu produktu. Trudno wyobrazić sobie wprowadzenie w jakiegokolwiek formie tego typu informacji na opakowanie. Tym bardziej gdy opakowanie to jest sporządzane w kilku wersjach językowych. Brak jednoznacznej wykładni prawnej w tym zakresie (zakres właściwości użytkowych wprowadzanych na opakowanie dla produktu występującego w zestawie/zestawach wyrobów) powoduje że wymóg ten jest różnie interpretowany przez różne organy kontrolne,

- d) **w sytuacji gdy produkt wchodzi w skład kilku zestawów wyrobów kompletowanych na różnych rynkach europejskich, wystawiane są dla nich różne deklaracje właściwości użytkowych** w językach obowiązujących w danym kraju członkowskim Unii w którym jest on produkowany. Znane są przypadki żądania od producentów dołączenia do opakowania wyrobów deklaracji właściwości użytkowych, wymienionych przy znakowaniu „CE”, wystawionych w innym kraju Unii, dodatkowo jeszcze tłumaczonych na język polski.
- e) **nadal występujące w realiach rynkowych tolerowanie aplikacji np. tzw. „składanek” systemów ociepleń**, nie posiadających kompletu wymaganych badań dotyczących klasyfikacji ogniowej w zakresie stopnia rozprzestrzeniania ognia przez ściany.
- Należy w tym miejscu podkreślić iż zestaw wyrobów posiadających już ETA powinien w oparciu o lokalne wymagania posiadać również aktualną klasyfikację ogniową w zakresie stopnia rozprzestrzeniania ognia przez ściany, jeżeli tylko taka klasyfikacja jest wymagana dla danego obiektu.

Wymienione powyżej przykłady wskazują na często niejednoznaczną interpretację przepisów prawa, co utrudnia działania producentów, chcących postępować PRAWIDŁOWO zgodnie z tymi wytycznymi.

Na szczególną uwagę zasługuje również problem funkcjonowania na rynku wyrobów, które posiadają aprobaty techniczne, ale nie wchodzi w skład zestawów wyrobów do wykonywania ocieplenia ścian zewnętrznych, a mimo to są w nich wykorzystywane.

Na rynku funkcjonują krajowe aprobaty techniczne, które obejmują produkty do klejenia wyrobów do izolacji termicznej lub do klejenia wyrobów do izolacji termicznej i wykonywania warstwy zbrojącej. Produkty te znajdująca powinny zastosowanie do mocowania wyrobów termoizolacyjnych w obszarze innym, jak zdefiniowany dla złożonych systemów izolacji cieplnej. Mogą one być wykorzystywane do wykonywania np. izolacji termicznej ścian zewnętrznych budynków w strefie poniżej cokołów. W dokumentach aprobacyjnych obszar ten nie jest jednak jednoznacznie zdefiniowany. Zakres wykonywanych badań, zatem i deklarowanych właściwości użytkowych wyrobu budowlanego, ewidentnie odbiega od zakresu wskazanego poniżej, obowiązującego dla zestawu wyrobów i ogranicza się do podstawowych badań adhezji produktów do klejenia wyrobów do izolacji termicznej i/lub wykonywania warstwy zbrojącej. Nie występuje jednoznaczne wskazanie że produkty te nie mogą być stosowane jako komponenty złożonych systemów izolacji termicznej ścian zewnętrznych. Implikuje to występowanie w pewnym zakresie rynkowych praktyk, gdzie te produkty są włączane w skład zestawów do wykonywania izolacji cieplnej ścian zewnętrznych niezgodnie z dokumentami odniesienia. Dotyczy to głównie obiektów budownictwa jednorodzinnego, gdzie często stosowane są rozwiązania niesystemowe, pochodzące od różnych producentów. Takie rozwiązania są sprzeczne nie tylko z przepisami prawnymi, ale również wskazaniem systemodawców, włączając w to wszelkie roszczenia gwarancyjne.

Dla przypomnienia złożone systemy izolacji cieplnej z wyprawami tynkarskimi zgodnie z pkt. 2.1 ETAG 004 oraz ZUAT-15/V.03/2010 składają się z:

- a) produkowany fabrycznie wyrób do izolacji termicznej, przyklejony do ściany, względnie połączony z nią mechanicznie przy użyciu kotew, profili, specjalnych łączników, itp. Albo jednocześnie przyklejony i mocowany ze ścianą,
- b) wyrób do izolacji cieplnej jest wykończony nakładanym na budowie tynkiem jedno- lub kilkuwarstwowym, przy czym jedna z warstw zawiera zbrojenie.

Punkt 3.2 precyzuje składniki systemu wyróżniając:

- a) masa lub zaprawa klejąca – wyrób przeznaczony do izolacji termicznej podłoża,
- b) wyrób do izolacji termicznej – wyrób produkowany fabrycznie o wysokim oporze cieplnym, którego zastosowanie ma zapewnić ścianie odpowiednią izolacyjność termiczną,
- c) warstwa wierzchnia – wszystkie warstwy naklejane na izolację termiczną włączając w to zbrojenie:
 - zbrojenie – siatka z włókna szklanego, metalowa lub z tworzywa sztucznego zatopiona w warstwie zbrojonej w celu zwiększenia wytrzymałości mechanicznej,
 - warstwa wierzchnia – zaprawy i masy nakładane na wyrób do izolacji cieplnej jednowarstwowo lub w kilku warstwach (...), w skład której wchodzi następujące warstwy: warstwa zbrojąca – warstwa nakładana bezpośrednio na wyrób do izolacji cieplnej, warstwa gruntująca – cienka warstwa, nakładana na warstwę zbrojącą w celu jej przygotowania przed nałożeniem warstwy wykończeniowej, wyprawa tynkarska – warstwa zewnętrzna odpowiedzialna min. za ochronę systemu przed czynnikami atmosferycznymi, a także za nadanie mu odpowiednich cech estetycznych.

W punkcie 4 przedmiotowego do Wytycznych do Europejskich Aprobac Technicznych zdefiniowano zakres wymagań, które odnoszą się do złożonych systemów izolacji cieplnej i są badane dla wszystkich warstw systemu min. w zakresie:

- a) reakcja na ogień dla ETAG 004/klasyfikacja ogniowa w zakresie stopnia rozprzestrzeniania ognia przez ściany dla ZUAT: badania są przeprowadzane na makiecie/ścianie dla całego systemu, nie zaś dla poszczególnych wyrobów, składających się na zestaw.
- b) odporność na uderzenie ciałem twardym,
- c) wodochłonność,
- d) wodoszczelność (cykle ciepło-wilgotnościowe, badanie mrozoodporności),
- e) przepuszczalność pary wodnej,
- f) badanie ze statycznym blokiem piankowym

Pośród badań prowadzonych indywidualnie dla składników systemu należy wymienić:

- g) przyczepność warstwy zbrojącej do wyrobu izolacyjnego,
- h) przyczepność zaprawy klejącej do podłoża,
- i) przyczepność zaprawy klejącej do wyrobu izolacyjnego,
- j) badanie łączników na przeciąganie (wrywanie),

Zakres badań w systemie krajowym nieznacznie różni się od wymagań ETAG 004, nie obejmuje np. badań prowadzonych na ścianie badawczej (wg pkt. 5.1.3.2.1). Zakres badań określony jest w założeniach udzielania aprobac technicznych ZUAT.

Złożone systemy izolacji cieplnej ścian zewnętrznych zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 305/2011 z dnia 9.03.2011 roku zgodnie z artykułem 2 są definiowane jako zestawy wyrobów, składające się co najmniej z dwóch odrębnych składników, które muszą zostać połączone, aby mogły zostać włączone w obiektach budowlanych. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku z późniejszymi zmianami definiując w artykule 2 wyrób budowlany przenosi określenia użyte w artykule 2 pkt. 1 rozporządzenia nr 305.